

Hocam Fuat Aziz Göksel İçin,¹

Berna ARDA*

* Prof.Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji AD, ANKARA

Kuru ve oldukça kısa biyografik bilgilere bakılırsa; 1926 yılında Erzincan'da başlayan bir hayat; içerisine önce tıp öğrenimini, ardından psikiyatri ihtisasını alarak, sonraları tıbbın kendi meslek değerlerine uzanan bir alana yönelerek 2002 Aralık ayında sonlanmış. Ayrıntılandırmak gerekirse; “Fuat Aziz Göksel Erzincan'da askeri hekim bir baba ile evkadını bir annenin üçüncü çocukları olarak doğmuştur. İlk çocukluk ve gençliği Ankara'da geçmiştir. Ardından tıp eğitimini İstanbul'da yaparak 1952'de mezun olmuştur. 1959'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'nde uzmanlık eğitimini tamamlayarak “Akıl ve Sinir Hastalıkları Müttehassısı” unvanını almıştır. Bu tarihten itibaren Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'nde çalışmaya başlamış, 1964'de doçent, 1971'de profesör olmuştur. 1977'de 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Psikiyatri Kliniğinin kurucusu olmuştur. 1980'de Ankara'ya dönerek Deontoloji Anabilim Dalı öğretim üyeliğine atanmıştır. 1981'den 1993'deki emekliliğine kadar adı geçen anabilim dalının başkanlığı görevini sürdürmüştür. Sağlık Bakanlığı Sosyal Hizmetler Akademisi'nde, Ankara Üniversitesi Dışhekimliği Fakültesi'nde, GATA'da Dicle, Fırat, Akdeniz Üniversitelerinde konuk öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Deontoloji, Tıbbi Etik ve Tıp Tarihi dersleri yanı sıra, Davranış Bilimleri, Edebiyatta Sosyal ve Psikolojik İncelemeler, Bilim Felsefesi, Sosyal Psikoloji, Medikal Psikoloji, Tıbbi Sosyoloji, Osmanlıca ve Paleografi konularında dersler vermiştir”.

Fuat Aziz Göksel'le ilgili kısa biyografik bilgilerin ardından, 9 Aralık 2003 günü cenaze töreni sırasında yaptığım konuşma metnine yer vermek isterim:

“Bir panel ya da konferansta Fuat Hoca'nın peşi sıra konuşmak zordu. Çünkü o son derece yetkin bir

hatipti. Akademisyenliğim boyunca bu sıkıntıyı zaman zaman duymuşumdur, eminim bu salonda bu duygumu paylaşacak pek çok meslekdaşım da vardır. Ama hiç bir zaman şimdiki ölçüde ve farklı biçimde sıkıntılı olduğumu hatırlamıyorum.

Ben, Fuat Hocanın önce sayısız öğrencilerinden birisiydim, sonra 1987'den bu güne kadar yakın çalışma arkadaşı oldum. Onunla ilk tanışmamız, bu fakültenin '81 girişli öğrencilerinden birisi olarak, *intibak dönemi* adı verilen 1982 - 83 döneminde, bu salonda aldığımız Deontoloji – Tıp Tarihi dersleri sırasında olmuştu. Bize tıbbın tarihsel gelişiminden, tıbbi metodolojiden ve hekimlik için geçerli iletişim kalıplarından söz etmişti. Özellikle bu bağlamda anlattığı “hekim – hasta iletişimi” konulu son dersinden o kadar etkilenmiştik ki, kaçırılan arkadaşlarımız da olduğundan o dersi bir kez daha anlatmasını rica etmiştik. Ve böylece, bu fakültede sadece öğrenciler istediği için, bir ders, belki de ilk kez, tekrarlanmıştı. Fuat Hoca sahneye bis için ikinci kez çağırılan bir sanatçı gibiydi. Daha sonra Mediko Sosyal'in öğrenciler için düzenlediği bir-iki konferansına gittiğimi hatırlıyorum. Aklımda kalan iz “*Türkçe'ye ne kadar egemen*” olduğu idi. 87 yılında mezun olurken de, mezuniyet törenimizde bulunmayan Fuat Hoca'dan bize ikinci kez yemin ettirmesini istemiştik. Dolayısıyla Fuat Hoca'nın Ankara Tıbbın 87lileri açısından özel bir konumu vardı. Aynı yıl bu ülkede ilk kez Tıpta Uzmanlık Sınavları yapılmıştı ve ben de Deontoloji ve Tıp Tarihi bölümüne girmeye hak kazanmıştım. Fuat Hoca'nın kapısını çalıp, “ben sizin yeni asistanınızım” diye kendimi tanıttığımda çok mutlu olduğumu hatırlıyorum. Adım attığım bu alan hem tıbbın içinde, hem de ona dışarıdan bakabilen, gelişmeleri sorgulayabilen, disiplinler arası çalışmaya açık bir nitelikteydi. Hekim olduğumuzu hissettiren

beyaz önlüklerimiz, stetoskoplarımız, hatta en önemlisi hastalarımız yoktu bu bölümde. Ama hekim olarak birilerinin bu mesleğin nereden gelip nereye gittiğine, bu mesleği bu meslek yapan değerlerin ne olduğuna, her gün sıkıntı ile bu mesleği yürütmeye ilişkin çaba harcayanların haklarına ilişkin bir şeyler yapması; yazması, okuması ve görüşler oluşturması da gerekliydi. Bu gerekliliklerin farkına varmamı sağladı Fuat Hoca ve sanırım onun kişiliği bölümde kalma kararımı vermeme neden olan, beni yeniden TUS'lara girmekten alıkoyan başlıca etkenlerden biriydi. Böylece asistanlığım ve ardından uzmanlık ve yardımcı doçentlik dönemlerimde birlikte çalıştık.

Psikiyatri'den sonra Deontoloji ve Tıp Tarihi alanında çalışmaya başlaması; çok sayıda akademisyenin bulunmadığı ve tek tek kişiliklerin son derece belirgin kaldığı bizim gibi bir alanda son derece önemli bir katkı getirmişti. Toparlayıcıydı, yol göstericiydi Fuat Hoca, tartışmaları çözümleyiciydi. Onda, günümüzün değil düşmeye, tökezlemeye bile tahammülü olmayan ve kimsenin gözünün yaşına bakmayan acımasız ve hoyrat dünyasında yeri bulunmayan taraflar bulurdum. Belki de, Fuat Hoca'nın aslında bu çağın insanı olmadığını düşünürdüm. O, sanki Antikite Çağı düşünürleri gibi, harmaniyesine sarınmış, çevresinde öğrencileri ile Sokrat'ın, Aristo'nun bir benzeri gibi derin tartışmalar yapmalıydı. Sözel kişiliği o denli belirgindi ki, önemli bir önhazırlık gerektiren bir konuda bile, hemen konuşabilecek donanımdayken; iş yazmaya gelince çok zorlanırdı. Onun danışmanlığında hem uzmanlık, hem de doktora tezi hazırladığım için, sözel düzeyde dile getirdiğimiz ve olgunlaştırdığımız tartışmaları yazıya dökmekte neredeyse bir direnç yaşadığımı çok iyi bilirim.

Fuat Hoca'nın iki özelliğinden söz etmek istiyorum, belki de iki çok hassas noktasından. Bunlardan birisi; Türkçe'ye sevdalılığı idi. Gerçekten her sözcüğün yerli yerinde kullanılmasına, sözcüklerin doğru okunmasına gösterdiği özen idi. Konuşmalarına bir kuyumcu titizliği gösterdiğini bilirdim. İlkokul sıralarında filiz veren bir hitabet yeteneği vardı, dolayısıyla onu Ankara Radyosu'nun çocuk saatlerinden başlayan, sonra Kadırga öğrenci yurdunda kalan bir tıbbiyeliyken münazaraların tartışmasız pırlıtlı kişiliği haline getiren bu yetenek zaman içinde alabildiğine gelişme fırsatı bulmuştu. Sınır tanımaz geniş bir ilgi alanıyla okuduğu sayısız çeşitlilikteki kitaplarla beslenen bu yetenek, son günlerinde hep yanında olduğu

Dr. Adnan Adıvar'a şunları söyletmişti: *"Bu yaşuma kadar çok hatip gördüm, ama en seçkinlerinin başında Mustafa Kemal gelir, ikincisi de sensin"*(2).

İkinci duyarlık noktası da Türkiye Cumhuriyeti'nin durumu ve gidişiydi. Atatürk'e ve yaptıklarına duyduğu hayranlık, belki de yirmili yıllarda bu ülkede doğmuş ve vatanseverlikle beslenmiş bir çok insandaki gibi belirgindi. Kendine inanç duyan bir ulusun bireyleri oldukları vurgulanan bir dönemde kişilikleri belirlenmişti. Belki de o nedenle, annesinin işgal dönemi İstanbulu'na Silivri'den gidebilmek için resimli bir belge çıkartmak zorunda kalışını, sanki bizzat yaşadığı bir burun sızısıyla anlatırdı. Belki de o nedenle, Türkiye'nin sanki bir müstemleke muamelesi görmesini bir türlü hazmedemezdi. Mustafa Kemal ve silah arkadaşlarına belki de tüm bu gerekçelerle gönülden bağlıydı.

Sevgili Hocam,

Müsterih olunuz. Biliniz ki, bu büyük ülkede hastalarına insanca yaklaşan, onları dinleyen, vizitlerde elini hastalarının omzuna dostça koyan ne çok öğrenciniz var. Bu mesleği mekanik ve hatta metalik bir hale dönüştürmeden uygulayan her bir öğrenciniz, bu mesleğin yazısız bir çok kuralını bizzat sizden gördüler. Odanıza giren kim olursa olsun onu ayakta karşıladınız, size uzatılan elleri *"kaçan bir kedinin kuyruğunu yakalamışçasına"* kuvvetle sıktınız. Belki de en önemlisi kapınız hep açık, düşünce ufkunuz da hep bize yol gösterici ve aydınlatıcı oldu. Tıbbi etik ve tıp tarihi ile ilgili olarak, alanda gölgenizin bile bulunmasına razıydık. Çünkü, bizler, bu alana akademisyen olarak kazandırdığımız genç öğrencileriniz; sizden öğrenecek ne çok şey olduğunun farkındaydık. Emekliliğinizin ilerleyen günlerinde dahi Anabilim Dalı'ndaki seminerleri hemen hiç aksatmadan izlediniz, hiç yitirmedığınız çocuksu öğrenme hevesinizle ve renkli kalemlerinizle notlar tutmaya devam ettiniz.

1988 yılında Ankara Üniversitesi'nin Tıp, Dişhekimliği, Eczacılık, Veteriner ve Dil Tarih Coğrafya fakültelerinin ilgili anabilim dallarının akademisyenlerini bir masa çevresinde toplayarak; düzenli seminerlerin başlatılmasına ön ayak olmuştunuz. *"Konukevi Çevresi Seminerleri"* 15. yaşına girdi ve aylık toplantılarımızı sürdürüyor, düşünce ufkumuzu geniş tutmaya çabalıyoruz. Türkiye'de

1993 yılında ilk kez Tıbbi Etik konusunda bir periyodik yayının çıkmasında, 1994'te Türkiye Biyoetik Derneği'nin kurulmasında öyle büyük katkınız olmuştur ki. Yüreklendirmeniz olmasa hem derginin, hem de derneğin ortaya çıkmasında ciddi sıkıntılar yaşardık, eminim.

İbni Sina Hastanesi'nin arka bahçesinde bir çınar vardır, siz ona "*Saffet Beyin Çınarı*" adını vermişsiniz. Yıllar önce bu çınar, sizin kaleminizde bir öyküye dönüşüp Fakültemizin bir 14 Mart dergisi'nde karşımıza çıkmıştı. Bu öyküde, temel olarak üniversiter hayatta "*genç sürgünlere yol vermek, onların önünü açmak*" gibi bir kıdemli akademisyen görevi tanımladığınızı hatırlıyorum. Siz bu görevi hakkıyla yerine getirdiniz diye düşünüyorum. Ama ters örneklerle akademik yaşamda o kadar çok karşılaştık ki. Emekli olduğunuz gün, o çınarın yanında bir fotoğrafınızı çekmiştim. Ellerinizi arkada bağlamış, eseriyle gurur duyan bir mimar gibi beyaz önlünüzle poz vermişsiniz.

Sevgili Hocam,

Kendi dönem arkadaşlarımızdan ya da daha gençlerden meslektaşlarımızın cenaze törenlerinde de karşılaştık sizinle. Tüm bu tür törenler biyolojik ömürlerimizin, ister kısa ya da ister uzun olsunlar, aslında bitimli olduğunu bize net olarak hatırlatan toplanmalar değil midir? Başınız önde, "*Kızım, biz de son turları koşuyoruz artık*" derdiniz. Hepimiz için de aynı son geçerli olmayacak mı aslında? Hepimiz, bir sabah çıktığımız evimize, o günün gecesi dönmeyeceğiz. Ne kadar yayınıyoruz, eserimiz, ürünümüz olsa da; olmasa da; nihayetinde "*iyi bir adla anılmak*" tan başka ne umabiliriz ?

Hocam uzunca bir zamandan beri, beni hep "*hayrü-l halefîm*" diye tanıtır olmuştunuz. Böyle bir tanımlama kuşkusuz benim için onur vericiydi; ancak bir o kadar da taşınması çok zor bir yükü hatırlatan

tarafı vardı. Bu zor taraf beni hep daha üretken, daha verimli olmak yönünde yüreklendirecektir, bunu biliniz. Bu tanımınızdan kaynaklanan alçakgönüllü bir onur duymaya, ve onu haketmeye çalışacağımdan da emin olunuz.

Fuat Göksel için hekimlik ne demektir? Onun gözünde tıbbın anlamını, kendi sözcükleriyle şöyle özetlemek mümkündür;

"Tıp'da bilimin ayıklığını, doğanın görkemini, sanatın heyecanını tanımak ve yaşamak mümkün... Bu üç değere bağlı olanlar için hekim olmak ne büyük mutluluktur..." (2)

Bu yazıyı tamamlarken, satırları Fuat Hoca'nın kalemine ve onun sevdiği bir arkadaşını uğurlarken söylediklerine bırakmak isterim.

"Hani bir gün demiştin: " Her kuş kendi oymağı ile uçar" diye..."

Bizim oymağımız gitgide seyreliyor....

Ama hiç gözüün arkada kalmasın. Bugün şuna kesinlikle eminim ki, bu çocuklar senin yüzünü kara çıkarmayacak. Hani şu çocuklar var ya senin öğrencilerin... vizitlerde arkandan gelenler... dağ yollarında peşine düşüp turmananlar... Onlar senin çıkmadığın doruklara çıkacaklar. Çünkü onların önünde senin gibi biri vardı." (1).

KAYNAKLAR

1. Göksel FA. Prof. Dr. Abdülmecid Doğru'ya veda ederken. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1992; 45(1):183-5.
2. Uğurlu C. Bir hekim- eğitici- düşünür Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1994; 47(2): 189-204.

[§]Bu yazı, ağırlıklı olarak Arda B: Fuat Aziz Göksel, Cumhuriyet, Olaylar Görüşler, 3 Ocak 2003 yazısına ve cenaze töreninde yapılan konuşmaya dayanmaktadır.